

עניינים תוכן

מבוא	2
פרק א הסיבות העיקריות ליריבות בין סין וארה"ב וסיקור המצב הכלכלי והטכנולוגי של סין מול ארה"ב בזירה הבינלאומית	4
מערכת היחסים בין ארצות הברית וסין	4
מצבה הכלכלי-טכנולוגי של סין	7
מצבה הכלכלי-טכנולוגי של ארצות הברית	8
פרק ב מערכת היחסים בין סין וישראל	9
פרק ג : ההשפעות של היריבות של סין-ארה"ב על היחסים של ישראל סין	14
פרק ד : התחזיות לעתיד ביחס למקומם בעולם של סין וארה"ב ואיך זה ישליך על ישראל בעתיד	21
סיכום	26
ביבליוגרפיה	28

מבוא

ארצות הברית וסין מנהלות קשרים מתוחמים מאז ההיווצרות של ארצות הברית. במאה ה-18 סין שלטה בצורה רבה בכלכלה העולמית. העלייה של ארצות הברית במאה ה-20 הביאה למתיחות הולכת וגוברת בין סין ובין ארצות הברית. למתיחות זו נוספה העובדה כי סין הפכה להיות קומוניסטית לאחר סיומה של מלחמת העולם השנייה, והדבר עמד בניגוד לתפיסות העולם המערבית של ארצות הברית. יריבות זו מעצבת את הפוליטיקה העולמית במידה רבה ובעלת השכלות רבות עבור בעלות הברית של ארצות הברית ושל סין.

ישראל וסין החלו את מערכת היחסים שלהם עם הקמת המדינה היהודית בישראל. תחילה יחסים אלו היו ידידותיים אולם במהלך שנות החמישים סין ניתקה את הקשרים שלה עם ישראל בעקבות ההתקרבות של ישראל לארצות הברית. באופן הזה המשיך הסכסוך בין סין ובין ארצות הברית להיות גורם חשוב בעיצוב מערכת היחסים של ישראל ושל סין. ישראל הבינה כבר בשלבים מוקדמים של המדינה כי סין היא העתיד של הכלכלה העולמית וכדאי לישראל לשפר את היחסים עם סין מסיבות אסטרטגיות¹.

עבודה זו תבקש לבחון את הסוגייה הזו של השפעת היריבות בין סין ובין ארצות הברית על היחסים עם ישראל. שאלת המחקר של העבודה תהיה: איך משפיעה היריבות בין סין וארה"ב על היחסים עם ישראל?

על מנת לענות על שאלת המחקר אערוך את המבנה הבא: הפרק הראשון של העבודה יעסוק בסיבות העיקריות ליריבות בין סין וארה"ב וסיקור המצב הכלכלי והטכנולוגי של סין מול ארה"ב בזירה הבינלאומית. הפרק השני של העבודה יעסוק במערכת היחסים בין סין וישראל. פרק זה יתאר את ההיסטוריה של התפתחות מערכת היחסים ואת השיקולים השונים אשר עצבו את מערכת היחסים הזו. הפרק השלישי של העבודה יעסוק בהשפעות של היריבות של סין-ארה"ב על היחסים של ישראל סין. כיצד היריבות של ארצות הברית ושל סין עזרה לעצב את מערכת היחסים שבין ישראל ובין סין. הפרק האחרון של העבודה יעסוק בתחזיות לעתיד ביחס למקומם בעולם של סין וארה"ב ואיך זה ישליך על ישראל בעתיד.

חשיבות עבודה זו היא בכך שברור שישראל תלויה במידה רבה מאוד בארצות הברית. כמו כן ארצות הברית מתנגדת לחיזוק היחסים שבין ישראל ובין סין מאחר והיא רוצה לשמור על בעלת בריתה הנאמנה ביותר, נאמנה לה. ישראל מעוניינת לשפר את היחסים עם סין משום שהיא כוח עולה ויש פוטנציאל רב מאוד בשיפור היחסים עם מדינה זו. ביאור של השפעת ההשפעה של ארצות הברית על עיצוב היחסים הוא חשוב מאוד אם כן, כדי להבין כיצד והאם כלל אפשר מבחינתה של ישראל לשפר את היחסים עם סין ולדאוג להיבטים נוספים של שיפור היחסים בין המדינות שבעבר היו טובים פחות.

מבחינת מתודולוגיה עבודה זו התבססה על שילוב של ספרות מחקר מאת חוקרים אשר חקרו את התופעה אשר עומדת במרכז המחקר לצד מקורות ראשוניים אשר יכולים לסייע לו להאיר את התופעה הנחקרת. העבודה שילבה מחקרים בעברית כמו מחקרים של אלה ועפרון (2020) וברודט (2021) לצד מחקרים בשפה האנגלית כמו מחקרים של (2013) Kumaraswamy ו-Roie (2019).

¹ ערן, ע', פבזנר, א'. משולש ארצות הברית-סין-טאיוואן: המתיחות גוברת. ירושלים. הוצאת המכון למחקרי בטחון לאומי. (2021). עמ' 1.

פרק א' הסיבות העיקריות ליריבות בין סין וארה"ב וסיקור המצב הכלכלי והטכנולוגי של סין מול ארה"ב בזירה הבינלאומית

פרק זה יתאר את הרקע למערכת היחסים הסבוכה בין ארצות הברית ובין סין. הפרק יתאר בקצרה את הרקע ההיסטורי של מערכת היחסים מאז שהוקמה הרפובליקה העממית של סין ועד לימים אלו בהם נערכת מלחמת סחר בין ארצות הברית ובין סין. הפרק יסקור את הסיבות ליריבות ובסופו של הפרק הוא יתאר את המצב הכלכלי והטכנולוגי של סין מול ארצות הברית בזירה הבינלאומית של השנים האחרונות.

מערכת היחסים בין ארצות הברית וסין

בשנת 1949 הסתיימה מלחמת האזרחים הסינית כאשר ידם של הקומוניסטים בראשותו של מאו צה טונג הייתה על העליונה. הוא הכריז על הקמתה של הרפובליקה העממית הסינית ויזם שורה של רפורמות ושינויים כלכליים אשר נועדו לשפר את מצבה של סין. לאחר המלחמה ארצות הברית המשיכה לראות בשלטון צ'יאנג קאי שק כמייצג של סין ולא את מאו צה טונג. היא כוננה יחסים דיפלומטיים רק עם טאיוואן ולא עם הרפובליקה העממית של סין.²

בשנות החמישים מערכת היחסים שבין המדינות החרפה עוד יותר. משרד החוץ האמריקאי החרים באופן רשמי את הנציגים של סין הקומוניסטית ולא ערך עימם שיחות דיפלומטיות שנשאו פרי. בשנת 1950 פרצה מלחמת קוריאה, במסגרתה סין תמכה בצפון קוריאה לעומת ארצות הברית אשר תמכה בדרום. עד לשנת 1953 הצדדים השונים היו במלחמה האחד עם השני כאשר קוריאה המחולקת ממשיכה לשמש בתור גורם חשוב ביחסים שבין ארצות הברית ובין סין במשך עשרות שנים ועד לימינו.³ במהלך שנות החמישים חלה התחממות מסוימת בין סין ובין ארצות הברית. לארצות הברית היו שבויים בסין והיא ביקשה להחזיר אותם על ידי שיחות שהיא ערכה עם נציגי של השלטון הסיני. למרות זאת, מלחמת קוריאה המשיכה להוות גורם שהגדיל את העוינות בין הצדדים השונים, וארצות הברית עדיין לא אפשרה הקמה של מערכת יחסים שלמה בין המדינות. בשנות השבעים חלה תמורה ביחסים כאשר נשיא ארצות הברית ריצ'רד ניקסון ביקר בסין באופן רשמי ואף זכה לקבלת פנים מכובדת מצד הסינים. בשנת 1978 הודיע נשיא ארצות הברית, ג'ימי קרטר, על כינון יחסים דיפלומטיים עם סין העממית, זאת תוך כדי ניתוק היחסים עם טאיוואן והכרה בממשלת סין כמייצגת של סין כולה.⁴

² R Garson. "The Road to Tiananmen Square: The United States and China, 1979-1989". *Journal of Oriental Studies* 30 (1992), pp. 119–121.

³ Huiyu Feng Kai He, and Xiaojun Li. "On US–China Relations: Problems and Prospects". In *How China Sees the World*, ed. (Palgrave Macmillan, Singapore. 2019), p. 49.

⁴ IBID., P 50.